

Дубровинський Г. кандидат психологічних наук,
доцент, КНУ імені Тараса Шевченка.

ORCID ID 0000-0001-6621-4229

Рябова О. курсант I курсу магістратури,
ВІКНУ імені Тараса Шевченка

ЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ З ПСИХОЛОГІЧНОЮ СУМІСНІСТЮ У ВІЙСЬКОВОМУ ПІДРОЗДІЛІ

Стаття присвячена вивченню ініціації військовослужбовців строкової служби до військових колективів сучасних Збройних сил України та зв'язок емоційного інтелекту солдат з психологічною сумісністю у військовому підрозділі.

У ході дослідження процесу входження військовослужбовців строкової служби до колективів військових підрозділів виявлено, що більшість досліджуваних військовослужбовців характеризуються низьким та середнім рівнями розвитку всіх факторів емоційного інтелекту, що є свідченням складної ситуації для даної категорії військовослужбовців, наявністю труднощів та перешкод у процесі входження їх до нового колективу. Виявлено, що існує прямий зв'язок між всіма показниками емоційного інтелекту та афективною прихильністю військовослужбовців до підрозділу. Тобто, чим краще розвинений емоційний інтелект, тим більшою є емоційна прив'язаність до колективу, тим більше людина ідентифікує себе з організацією.

Ключові слова: емоційний інтелект; військовий підрозділ; психологічний клімат підрозділу; емоційна гранулярність.

Постановка проблеми. Дослідження емоційного інтелекту (ЕІ) все більше привертає увагу вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Загальний низький рівень емоційної обізнаності, невміння управляти своїми емоціями призводить до виникнення у військовослужбовців строкової служби негативної емоційної налаштованості на ситуацію, невміння знаходити контакти з новими членами групи на період своєї служби, відсутність самовмотивованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Термін емоційний інтелект і його неформальне скорочення у різних виданнях у формі EQ визначено не тільки в англійській мові, а й у інших. Проте автори статті погоджуються з думкою Деніела Гоулмана, що краще вживати термін ЕІ – це англійська аббревіатура на позначення емоційного інтелекту [1].

Інтерес до емоційного інтелекту (ЕІ) виник на початку ХХ – го століття через нездатність класичних ІQ–тестів (тестів на коефіцієнт інтелекту) пояснити особливості мотивації й поведінки людей. Традиційним вже стало розуміння емоційного інтелекту та емоційної компетентності як умови успішної діяльності особистості та її професійного зростання. Водночас, сьогодні, під час військової агресії на території України, необхідним завданням стає вивчення впливу

емоційного інтелекту на діяльність особистості в особливих умовах, якими є діяльність військовослужбовців у складі військових колективів.

Високий коефіцієнт інтелекту показує лише здатність працювати з логікою, але не з емоціями. Саме Джон Маєр, Пітер Саловей та їх колега Девід Карузо, уперше сформулювали поняття емоційний інтелект та невтомно працювали над тим, щоби ЕІ здобув наукове визнання. Поняття ЕІ стало відомим навіть у найвіддаленіших куточках нашої планети. Концепцію емоційного інтелекту підтримав Д. Гоулман, започаткувавши програми «соціального й емоційного навчання» (скорочено SEL). У багатьох регіонах США, навіть у цілих штатах, програми SEL стали обов'язковим складником навчального плану.

Ще одним важливим джерелом наукових теорій про ЕІ був Реуєн Бар-он, саме завдяки йому світ побачив «Довідник емоційного інтелекту». Поняття емоційні здібності були розглянуті у книзі «Емоційне лідерство: мистецтво управління людьми на основі емоційного інтелекту» за співавторством Д. Гоулмана з Річардом Бояцисом та Енні Мак-Кі. Поняття емоційна компетентність було запропоновано Девідом Мак-Клелландом, психологом Гарвардського університету.

Інтерес до дослідження ЕІ є й в українських вчених. Так, наприклад, Т.С.

Питання психології

Кириленко розглядає «ЕІ, як певний комплекс індивідуальних здібностей чи рис, які відповідають за те, наскільки вплив емоційних явищ виявиться конструктивним чи деструктивним для поведінки людини» [5, 180]. Важливим для нашої роботи є дослідження Є.В. Карпенка про «ЕІ в процесі життєдіяльності особистості», який вважає, що «Емоційний інтелект відіграє суттєву роль у конструюванні особистістю власного життєвого шляху. Зокрема, наративний і ментативний сценарії життєздійснення реалізуються завдяки одним і тим же способам пізнання смислу та відповідним їм компонентам емоційного інтелекту, які мають різне спрямування та здійснюються за допомогою притаманних їм операцій» [4].

Виокремлення не розв'язаних раніше частин загальної проблеми. На тлі досить розлогої інформації про ЕІ, розуміння успішності людей, їх активності, самообізнаності з питань контролю своїх емоцій, питання розвитку ЕІ у військових, та його вплив на морально-психологічний стан у військових підрозділах не розглядалися. Для прикладу, у працях В.І. Осьодла, В.В. Стасюка, В.В. Ягупова та ін., військові психологи робили акцент у своїх дослідженнях на особливостях морально-психологічного стану підрозділів високомобільних військ, сухопутних військ тощо. Такий же аспект розглядається при викладанні таких дисциплін, як «Військова психологія», «Морально-психологічне забезпечення військ (сил)» у вищих військових навчальних закладах.

Метою статті є дослідження зв'язку емоційного інтелекту зі статусом військовослужбовця у групі, та його вплив на психологічну сумісність військового підрозділу в умовах військової агресії.

Виклад основного матеріалу.

Для досягнення мети проводилося емпіричне дослідження, в якому взяли участь 60 військовослужбовців строкової служби другого та третього періодів (6 місяців – 1 рік).

Емпіричне дослідження проводилося на базі механізованої бригади. Всі досліджувані, які увійшли до вибірки були “внесені” до неї автоматично, тобто шляхом простого випадкового відбору, коли була можливість командирам підрозділів представити їх військовому психологу.

У ході емпіричного дослідження використовувались наступні методи: спостереження, бесіда, анкетування, тестування (використовувались військовим психологом відповідно до теми дослідження), метод експертних оцінок (в якості експертів виступили командири підрозділів та офіцери з морально-психологічного забезпечення для оцінки перешкод, які виникають у військовослужбовців строкової служби при входженні до нових колективів). Зокрема, до подібних видів перешкод ними були віднесені наступні: 1) низький рівень загальної обізнаності деяких військовослужбовців строкової служби; 2) їх постійна зайнятість виконанням повсякденних завдань; 3) ставлення деяких керівників підрозділів до військовослужбовців строкової служби як до обслуговуючого персоналу, небажання чути про їх проблеми та побажання.

Іншою перешкодою, яку ми спостерігали під час проведення дослідження, були прояви дратівливості, надмірної агресивності або замкнутості окремих респондентів-військовослужбовців.

Для обробки емпіричних даних використовувалися: 1) кількісний аналіз за допомогою статистичних методів дослідження (метод описових статистик, коефіцієнт кореляції Пірсона); 2) якісний аналіз теоретичних та емпіричних даних з визначеної проблематики.

Для вивчення рівня розвитку емоційного інтелекту військовослужбовців строкової служби в підрозділі використовувався опитувальник для діагностики емоційного інтелекту Н. Холла. Отримані нами результати частотного аналізу даних відображені у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень розвитку емоційного інтелекту у військовослужбовців строкової служби (у %)

Рівень	Фактори емоційного інтелекту				
	Емоційна обізнаність	Управління своїми емоціями	Само-мотивація	Емпатія	Розпізнавання емоцій інших людей
Низький	46,70	60,00	43,30	46,60	56,80
Середній	46,70	33,30	43,30	43,30	36,60
Високий	6,60	6,60	13,60	10,00	6,60

Питання психології

Показово, що згідно отриманих даних (табл.1), більшість досліджуваних військовослужбовців характеризуються низьким та середнім рівнями розвитку всіх факторів емоційного інтелекту. Лише незначна їх частка (у діапазоні від 6,6% до 13,6%) отримала високі показники за усіма факторами. Це, своєю чергою, є свідченням складної ситуації для даної категорії військовослужбовців, наявністю труднощів та перешкод у процесі входження їх до нового колективу.

Для вивчення соціально-психологічного клімату у підрозділі використовувалася експрес-методика С. Михалюка та А. Шалито. Одержані результати аналізувалися за складовими компонентами: емоційним, поведінковим та когнітивним.

Отримані дані за емоційним компонентом соціально-психологічного клімату розподілились наступним чином: 40% вибірки – оцінили негативно, 46.7% – нейтрально, 13.3% – позитивно. Можна сказати про те, що більшість вибірки суб'єктивно незадоволені перебуванням у своєму колективі, лише 13%

налаштовані емоційно позитивно. Майже половина вибірки отримала нейтральні результати за цим компонентом.

Поведінковий компонент соціально-психологічного клімату був оцінений наступним чином: 46.8% – негативно, 36.6% – нейтрально, 16.6% – позитивно. Відповідно майже половина вибірки не бажають продовжувати службу в даному колективі, що підтверджують результати спілкування і спостереження.

Когнітивний компонент соціально-психологічного клімату представлений розподілом: 43.4% - негативно, 50% – нейтрально, 6.6% – позитивно. Можна зробити висновок, що більшість вибірки або не знає достатньо про своїх військовослужбовців, або їх взагалі не цікавить взаємодія з ними. Лише 7% добре орієнтуються в особливостях членів колективу.

Для виявлення зв'язку між показниками емоційного інтелекту та психологічного клімату в підрозділі було використано кореляційний аналіз (коефіцієнт кореляції Пірсона), результати якого подані у таблиці 2.

Таблиця 2

Значення коефіцієнтів кореляції між показниками емоційного інтелекту досліджуваних та психологічного клімату підрозділу

Шкали	Емоційний компонент	Поведінковий компонент	Когнітивний компонент
Емоційна обізнаність	0,228	0,334	0,423*
Управління своїми емоціями	0,030	0,500**	0,256
Само мотивація	0,082	0,580**	-0,165
Емпатія	0,797**	0,035	0,201
Управління емоціями інших людей	0,270	0,474**	-0,211
Інтегральний показник емоційного інтелекту	0,423*	0,548**	0,131

Примітки: * зв'язок помірний, ** зв'язок значний.

Як свідчать дані табл.2, найсильніший взаємозв'язок був виявлений між емоційним компонентом соціально-психологічного клімату у колективі військовослужбовців та рівнем їх емпатії в структурі емоційного інтелекту. Тобто, чим більше людина схильна співпереживати іншим людям та готова надавати підтримку, тим більше їй подобається перебувати в колективі. Для даної категорії військовослужбовців характерним є те, що вони також очікують підтримку та розуміння їх становища від більш старших членів військового колективу. Цілком закономірно, що взаємозв'язок зазначеного компонента (хоч і помірний) був також виявлений із інтегральним показником емоційного інтелекту.

Значно більша кількість шкал емоційного інтелекту зв'язана із поведінковим компонентом соціально-психологічного клімату. Зокрема, шкала управління своїми емоціями, самомотивації, управління емоціями інших людей, інтегральним показником емоційного інтелекту. Таким чином, якщо людина може довільно керувати своїми емоціями, за необхідністю змінювати свій емоційний стан, тим більша вірогідність того, що військовослужбовець в статутно-нормативних умовах взаємовідносин у військовому колективі знайде свою нормативну поведінку у взаємовідносинах між членами колективу. Здатність керувати своєю поведінкою за рахунок управління емоціями, дає можливість військовослужбовцю знайти

Питання психології

свою власну лінію поведінки. Тобто вміння керувати своєю поведінкою через самомотивацію позитивно доповнює позиція вміння керувати своїми емоціями. Водночас, розвинена здатність розпізнавати емоції інших за невербальною поведінкою та власним прикладом впливати на емоційний стан інших людей збільшує вірогідність рішення людини залишитися в обраному колективі. Виявлені кореляційні зв'язки свідчать про пряму залежність та необхідність більш глибокого вивчення особливостей тих соціально-психологічних процесів, які відбуваються у військових колективах і впливають на формування особистості військовослужбовця, спроможного виконати поставлені перед ним завдання.

Помірний прямий зв'язок був виявлений між шкалою емоційної обізнаності в структурі

емоційного інтелекту та когнітивним компонентом психологічного клімату. Можна сказати, чим краще людина розуміється на емоціях, розуміє свій внутрішній стан, тим більше в неї емоційна прив'язаність до колективу. Колектив у даному випадку не байдужий для військовослужбовця, навпаки, він викликає зацікавленість у нього, хоча б тому, що там йому треба проходити військову службу, причому безальтернативно. Ця зацікавленість повинна приносити йому позитивні емоції для найкращого пристосування до нових умов військової служби.

З огляду на це, важливими є результати кореляційного аналізу між показниками емоційного інтелекту досліджуваних та показниками організаційної прихильності до підрозділу, представлені у табл.3.

Таблиця 3

Значення коефіцієнтів кореляції між показниками емоційного інтелекту досліджуваних та показниками організаційної прихильності до підрозділу

	Афективна прихильність	Поточна прихильність	Нормативна прихильність
Емоційна усвідомленість	0,506**	0,169	0,109
Управління своїми емоціями	0,655**	0,181	0,308
Самомотивація	0,555*	0,372*	0,620**
Емпатія	0,461*	-0,084	0,029
Управління емоціями інших людей	0,444*	-0,182	0,120
Інтегральний показник емоційного інтелекту	0,796**	-0,065	0,404*

Примітки: * зв'язок помірний, ** зв'язок значний.

В результаті проведеного кореляційного аналізу було виявлено, що існує прямий зв'язок між всіма показниками емоційного інтелекту та афективною прихильністю військовослужбовців до підрозділу. Тобто, чим краще розвинений емоційний інтелект, тим більшою є емоційна прив'язаність до колективу, тим більше людина ідентифікує себе з організацією. Така людина сприймає організацію, в якій працює, як сім'ю, і буде продовжувати працювати, тому що хоче цього.

Між показником самомотивації в структурі емоційного інтелекту та поточною прихильністю виявлений слабкий прямий зв'язок. Чим краще людина вміє через зміну свого емоційного стану впливати на продуктивність діяльності та керувати своєю поведінкою, тим більшим є показник поточної прихильності. Тобто чим краще людина усвідомлює ризики, які пов'язані з виходом з даної організації, тим більше вона буде сама себе стимулювати на працю.

Показник самомотивації в структурі емоційного інтелекту та нормативна

прихильність демонструють сильний прямий зв'язок: чим краще людина вміє через зміну свого емоційного стану впливати на продуктивність діяльності та керувати своєю поведінкою, тим більше вона прихильна до організації на основі своїх власних моральних норм, цінностей та переконань, тим більшим є почуття зобов'язання перед організацією.

Сильний прямий зв'язок виявлений між інтегральним показником емоційного інтелекту та афективною прихильністю: обидва ці показники мають відношення до емоційної сфери особистості, тому, чим гірше розвинений емоційний інтелект, тим меншою є саме емоційна мотивація до знаходження в колективі.

Отримані нами результати ми пояснюємо з позиції Лізи Барретт та у ракурсі введеного нею поняття «емоційна гранулярність», під яким розуміється здатність людини точно і більш тонко переживати певну емоцію [6]. Наприклад, здатність розрізняти поняття «погано» у різних його варіаціях (злий, сердитий, стурбований, недоброчливий,

сварливий, жалисливий, нерадісний, пригнічений, неспокійний, переляканий, ображений, наляканий, задрісний, скорботний, меланхолійний тощо), дає людині значно більше варіантів для передбачення, категоризації та сприйняття емоцій, забезпечуючи її інструментами для більш гнучких та функціональних реакцій [6].

Незважаючи на отримані результати в процесі нашого дослідження ми виходимо з позиції, що новітнє знання, яке, можливо, суперечить класичним постулатам, є таким, що заслуговує до вивчення та розуміння.

Емоційний інтелект вимагає глибшого вивчення, адже, про актуальність формування психологічної сумісності військових підрозділів свідчить затверджена Наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 29.04.2017 №153 «Інструкції з оцінювання морально-психологічного стану особового складу Збройних Сил України» [3]. В інструкції визначено, що вивчення МПС особового складу здійснюється як індивідуально (окремого військовослужбовця), так і групи (особового складу підрозділу, військової частини) за визначеними компонентами [7].

Основні труднощі у реалізації цього підходу зумовлені особливостями сьогодення, зокрема тим, що при комплектації військових підрозділів збільшений відсоток військовослужбовців, призваних для проходження контрактної служби; зменшений строк служби військовослужбовців строкової служби, що не дозволяє їх ставити на більш відповідальні посади; наявність у підрозділі військовослужбовців, які мають бойовий досвід; гендерна рівність, наявність у підрозділі осіб жіночої статі на посадах військовослужбовців контрактної служби; різна вислуга років у військовослужбовців, від 1 до 25 років, відповідно різний вік, тощо.

Висновки. Останні події, які сталися у нашому суспільстві, а особливо в Збройних силах України, визначають певні зміни, які відбуваються у військових колективах, їхньому соціально-психологічному кліматі та ставленні військовослужбовців до виконання поставлених завдань.

Нами була досліджена категорія військовослужбовців строкової служби, які мають в основному низькі та середні рівні розвитку всіх факторів емоційного інтелекту, що характеризує ситуацію, як складну для даної категорії військовослужбовців в процесі входження їх до нового колективу.

Результати дослідження свідчать про те, що тільки 13% досліджуваних емоційно позитивно сприймають свій підрозділ, 16% - оптимістично налаштовані будувати свою поведінку в колективі, лише 7% - орієнтуються в особливостях взаємовідносин членів колективу. Виявлено, що чим краще людина вміє керувати своєю поведінкою за рахунок управління емоціями, тим більша вірогідність того, що військовослужбовець знайде свою особистісну лінію поведінки. Тобто вміння керувати своєю поведінкою через самомотивацію позитивно доповнює позиція вміння керувати своїми емоціями.

Інтегральний показник емоційного інтелекту та емоційний і поведінковий компоненти психологічного клімату свідчать про необхідність глибшого вивчення особливостей тих соціально-психологічних процесів, які відбуваються у військових колективах та вплив на них через регулювання поведінкою військовослужбовця.

Дослідження підтвердило, що невеликий термін перебування військовослужбовців строкової служби у військових колективах, сформованих по змішаному принципі, а результати експертного опитування та спостереження, яке проводили командири підрозділів, офіцери структур морально-психологічного забезпечення, виявили низку перешкод, які характеризують сучасний морально-психологічний стан військових колективів.

Перспективи подальших досліджень полягає у виявленні таких категорій військовослужбовців, як курсанти, молодші офіцери, офіцери задіяні при підготовці на оперативно-тактичних, стратегічних рівнях з метою підвищення їх професійної компетентності щодо вивчення та вирішення проблем, пов'язаних з впливом ЕІ на психологічну сумісність у військових підрозділах.

Також отримані дані визначили необхідність формування інтелектуального резерву для військ та державного управління, з урахуванням розвитку емоційного інтелекту в закладах вищої освіти за спеціально розробленими курсами. Водночас, формування лідерських якостей офіцерів та сержантів треба розглядати через призму формування емоційного інтелекту на всіх етапах професійного зростання військовослужбовців, що і є перспективою подальшого дослідження.

Питання психології

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / Деніел Гоулман: пер. з англ. С.-Л. Гумецької. – Х.: Віват, 2018. – 512 с.
2. Емоційний інтелект. Упорядн. А.Козлова. Київ: «Вид. група «Шкільний світ», 2018. – 128 с.
3. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 29.04.2017 №153 ІНСТРУКЦІЯ з оцінювання морально-психологічного стану особового складу Збройних Сил України
4. Карпенко Є. В. Роль емоційного інтелекту в процесі життєздійснення особистості / Є.В. Карпенко – Український психологічний журнал: збірник наукових праць / головн. ред. І. В. Данилюк : КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2018. – № 1 (7) – С. 74-86
5. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навч. Посібник / Т.С. Кириленко. – К.: Либідь, 2007. – С.180-182
6. Фельдман Барретт Л. Як народжуються емоції / Ліза Фельдман Барретт: пер. з англ. Я. Лебеденка. – Х.: Юнісофт, 2018. – 480 с.
7. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник / В.В. Ягупов – Київ: ТанDEM, 2004. – 656 с.

REFERENCES

1. Houlman D. Emotsiinyi intelekt / Deniel Houlman: per. z anhl. S.-L. Humetskoj. – Kh.: Vivat, 2018. – 512 s.
2. Emotsiinyi intelekt. Uporiadn. A.Kozlova. Kyiv: «Vyd. hrupa «Shkilnyi svit», 2018. – 128 s.
3. Nakaz Heneralnoho shtabu Zbroinykh Syl Ukrainy vid 29.04.2017 №153 INSTRUKTsiya z otsiniuvannia moralno-psykholohichnoho stanu osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy
4. Karpenko Ye. V. Rol emotsiinoho intelektu v protsesi zhyttiezdiiisnennia osobystosti / Ye.V. Karpenko – Ukrainyskyi psykholohichnyi zhurnal: zbirnyk naukovykh prats / holovn. red. I. V. Danyliuk : KNU imeni Tarasa Shevchenka. – K., 2018. – № 1 (7) – S. 74-86
5. Kyrylenko T.S. Psykholohiia: emotsiina sfera osobystosti: Navch. Posibnyk / T.S. Kyrylenko. – K.: Lybid, 2007. – S.180-182
6. Feldman Barrett L. Yak narodzhuiusia emotsii / Liza Feldman Barrett: per. z anhl. Ya. Lebedenka. – Kh.: Yunisoft, 2018. – 480 s.
7. Iahupov V.V. Viiskova psykholohiia: Pidruchnyk / V.V. Yahupov – Kyiv: Tandem, 2004. – 656 s.

РЕЗЮМЕ

Дубровинский Г. кандидат психологических наук,
доцент, КНУ имени Тараса Шевченко

Рябова О. курсант 1 курса магистратуры, ВКНУ
имени Тараса Шевченко

СВЯЗЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ВОЕННОСЛУЖАЩИХ С ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СОВМЕСТИМОСТЬЮ В ВОИНСКИХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЯХ

В ходе исследования процесса вхождения военнослужащих срочной службы в коллективы воинских подразделений выявлено, что большинство исследуемых военнослужащих характеризуются низким и средним уровнями развития всех факторов эмоционального интеллекта, что является свидетельством сложной ситуации для данной категории военнослужащих, наличием трудностей и препятствий в процессе вхождения их к новому коллективу.

Выявлено, что существует прямая связь между всеми показателями эмоционального интеллекта и аффективной приверженностью военнослужащих в подразделении.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект; военное подразделение; психологический климат подразделения; эмоциональная гранулярность.

Summary

Dubrovins'kyi G. docent of Social Psychology Department,
PhD (Candidate of Psychological Sciences), Docent,
aras Shevchenko National University of Kyiv

Ryabova O. 1-year cadet of master's degree, Military
Institute of Taras Shevchenko National University of Kiev

INFLUENCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON THE MILITARY UNIT COHESION

Understanding of emotional intelligence and emotional competence for successful individual work not only in the process of their professional development but also in special conditions, including work in military units during military aggression on the territory of Ukraine, was the crucial objective.

The importance of emotional intelligence on the psychological compatibility of the unit and the factual existence of such an influence was the topic of our research as it is not examined sufficiently by military experts. We distinguished the category of conscripted personnel and the process of their appointment to new military groups. We

also confirm that apart from the process of blending in new communities, the military units were changed in their psychological structure and cooperation, which was also interesting to study.

In our work we focused on new paradigm of understanding emotions, based on the theory of emotions construction - we consider it as a radical perspective on what means to be a human, which stands for the newest researches in neurobiology area. Therefore the theory of emotions construction forms the connection of all three directions. It borrowed the idea of cultural influence and perceptions importance from social construction. It also took the postulate, that emotions are constructed by the main brain and body systems from psychological construction and the conclusion that the experience forms the brain links from neuroconstruction.

We also highlighted the perspectives on the emotional intelligence of famous psychologists. Reuven Bar-On is an Israeli psychologist and one of the leading innovators, theorists and researchers in the concept of emotional intelligence. The notion of emotional capability was concerned in a book "Emotional Leadership: The Art of Managing People Based on Emotional Intelligence" on the co-authorship of D. Goulman with Richard Boyacis and Annie Mackey. The concept of emotional competence was suggested by David McClelland, a psychologist at Harvard University.

Several obstacles that the military experts faced while working with military personnel have been identified.

In order to study the level of servicemen's development of emotional intelligence a Hall test was conducted to diagnose the emotional intelligence. The rapid assessment methodologies presented by S. Mikhalyuk and A. Shalit. were carried out for the study of the socio-psychological climate.

The results are not encouraging, but they represent the real state of affairs and the need to address and solve the identified problems.

Key words: emotional granularity; emotional intelligence; military unit; psychological compatibility; psychological climate inside the unit.